

О.М. ПЕРУНОВА

Національний університет внутрішніх справ

УДК 347.955

ФОРМА І ЗМІСТ КАСАЦІЙНОЇ СКАРГИ

Проведений порівняльний аналіз історичного і юридичного розвитку касаційної скарги та порядку її оформлення; запропоновані нові положення її удосконалення.

Як визначає новий ЦПК України, сторони та інші особи, які беруть участь у справі, а також особи, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, мають право оскаржити у касаційному порядку рішення і ухвали суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також рішення і ухвали апеляційного суду. Ухвали суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також постановлені за результатами їх перегляду ухвали апеляційного суду, можуть бути оскаржені у касаційному порядку, якщо вони перешкоджають подальшому провадженню у справі.

Можливість перевірки законності судових рішень не лише в апеляційному, але й у касаційному порядку є додатковою гарантією захисту суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів громадян, юридичних осіб і держави. Завданням суду касаційної інстанції є забезпечення суворого й неухильного додержання судами норм матеріального і процесуального права, однакового та правильного застосування законодавства.

П.І. Шевчук зазначає, що касаційна стадія цивільного процесу є екстраординарною (виключною) і на ній забезпечується додаткова перевірка судових актів. При цьому можуть бути переглянуті будь-які судові акти, в тому числі й ті, які не підлягають перегляду в апеляційному порядку. Автор зазначає, як і будь-яка інша стадія, перегляд судових рішень, котрі набрали чинності, має свої специфічні ознаки, що відрізняють її від інших стадій процесу, в тому числі від провадження в суді апеляційної інстанції [1, с.18]. На нашу думку, касацію слід визначати не як стадію цивільного процесу, а як провадження, як передбачає ЦПК України, оскільки вона сама складається із стадій: касаційного оскарження, подання скарги, підготовки справи до касаційного розгляду, попереднього розгляду справи, порядок розгляду справи судом касаційної інстанції, ухвали та рішення суду касаційної інстанції тощо.

Звернення до суду за захистом порушеного чи оспорюваного права або охоронюваного законом інтересу повинно бути відображено у формі та змісті касаційної скарги і подано до суду у письмовій формі. Звернення до суду з усною скаргою законом не передбачено.

Складання касаційної скарги – це один із основних способів оскарження судових ухвал і рішень, які набрали чинності, в суді вищої інстанції (касаційному суді). Касаційна скарга є одним із основних документів у перегляді цивільної справи судом вищої інстанції, що дозволяє вести процес цілеспрямовано, звернути процесуальні дії суду

першої інстанції з діями суду другої інстанції, вирішувати питання про скасування рішення і передачу справи на новий розгляд, або зміни судового рішення повністю чи частково.

Додержання процесуальної форми і змісту касаційної скарги є однією з обов'язкових вимог цивільно-процесуального законодавства, що забезпечує прийняття суддею – доповідачем скарги та перегляд судових рішень у касаційному порядку.

Слід зазначити, що питання процесуальної форми та змісту касаційної скарги розглядали в наукових працях такі вчені, як: В.І. Тертишников, А.С. Гріцанов, Є.Ф. Мельник [2, с.5-6; 3, с.30-33, 39-41; 4, с.16-17]. Так, В.І. Тертишников розглядає форму і зміст касаційної скарги не виходячи за рамки ЦПК України, вказуючи на те, що закон зазначає основні вимоги щодо оскарження судового рішення. Якщо касаційна скарга не відповідає цим вимогам або неоплачена державним митом, до неї застосовуються правила ст.139 ЦПК України (діючої редакції – О.П.). Аналіз названої роботи свідчить, що науковець розглядає форму і зміст касаційної скарги, відповідно до реквізитів, зазначених у законі і не вбачає подальших перспектив розвитку форми і змісту цього процесуального документа. На думку А.С. Гріцанова, першою умовою реалізації права на оскарження є касаційна скарга, що повинна повністю відповідати вимогам, які зазначені у законі. Автор вказує на те, що в процесуальному законодавстві, яке регулює касаційне провадження, вказані ці вимоги, але необхідний подальший розвиток і вдосконалення змісту касаційної скарги. У 1980 р. автор вказує на доцільність доповнення статті (форма і зміст касаційної скарги) деякими положеннями, при наявності яких суддя чи голова суду залишає скаргу без руху: 1) У касаційній скарзі нема найменування особи, яка подає скаргу, а встановити його із змісту скарги неможливо. 2) До скарги, поданої представником, не додано довіреність чи інший документ, який посвідчує повноваження представника.

А.С. Гріцанов робить висновок, що правовідносини щодо касаційного перегляду справи нарівні з самостійністю свого об'єкта характеризуються перш за все самостійністю змісту і форми. Матеріалістична діалектика розглядає зміст і форму явищ у невідривній єдності. Ще раніше, у 1959 р., Є.Ф. Мельник розглядала право оскарження судового рішення, яке не обумовлене будь-якими обтяжуючими сторону вимогами. Вимоги закону, на її думку, щодо подачі касаційної скарги зведені до мінімуму і від-

повідують елементарним потребам чіткості і швидкості судочинства. Обов'язковою є письмова форма скарги. У ній потрібно вказати, яке рішення і чому вважається неправильним та викласти прохання скаржника. Є.Ф. Мельник не приділяє великої уваги змісту касаційної скарги, вказуючи на доступність і простоту оформлення і подачі касаційної скарги. Автор робить висновок, що скарга цілком правильно оцінюється як важлива гарантія свободи оскарження, як обставина, що полегшує реальне використання права на оскарження судових рішень.

Таким чином, праці цих вчених дозволяють зробити висновок, що форма і зміст касаційної скарги складають нерозривну єдність. Невелика частка вдосконалення вимог щодо оформлення касаційної скарги знайшла своє відображення у працях цих авторів. Дослідження форми не може проводитися у відриві від його змісту. Загально-теоретичні аспекти процесуальної форми та змісту касаційної скарги є досить новими поняттями в юридичній літературі і оформлення їх продовжується дотепер.

Слід зазначити, що поряд зі становленням та розвитком процесуальної літератури, касаційна скарга як процесуальний документ у процесуальному законодавстві теж пройшла певну еволюцію і розвиток. При вивченні Статуту цивільного судочинства 1864 р. з'ясувалось, що цей нормативний збірник не передбачав касаційного провадження, лише апеляційне провадження, яке було остаточним гарантом перевірки судового рішення "окружного суду" [4, с.124-129]. У такому правовому вигляді перевірка судових рішень існувала до радянських часів.

Першим вітчизняним процесуальним законом радянського періоду став ЦПК УРСР 1924 р., який містив у собі правові норми – вимоги щодо форми і змісту касаційної скарги. Так, ст.267 ЦПК УРСР 1924 р. передбачала, що скарга повинна містити в собі: 1) вказівку на рішення, яке скаржник вважає невірним; 2) вказівку, саме в чому полягає невірність рішення; 3) прохання скаржника про повне чи часткове скасування рішення [5, с.125]. Такий правовий вигляд мала касаційна скарга, передбачена ЦПК України 1924 р., яка проіснувала без змін до 1963 р.

У липні 1963 р. був прийнятий ЦПК УРСР, який набрав чинності з 1.01.1964 р., цей кодекс відрізнявся від попереднього зокрема тим, що мав більш широкий виклад змісту касаційної скарги. Ст.292 ЦПК УРСР тепер визначала, зміст касаційної скарги, подання, які мали містити у собі: 1) найменування суду, якому адресується скарга, подання; 2) найменування особи, яка подає скаргу, подання; 3) суть рішення, на яке подано скаргу чи внесено подання, та найменування суду, який його постановив; 4) вказівку на те, у чому полягає неправильність рішення; 5) прохання особи, яка подає скаргу, подання; 6) перелік письмових матеріалів, що додаються до скарги, подання.

Касаційна скарга підписувалась особою, яка подавала скаргу, або її представником. Касаційне подання підписувалось прокурором. До касаційної скарги, поданої представником, повинна була бути додана довіреність або інший документ, що посвідчував повноваження представника, якщо в справі не було такого повноваження. До касаційної скарги, подання додавались копії скарги, подання відповідно до числа осіб, які брали участь у справі [6, с.113].

Цивільний процесуальний кодекс за станом на 26.06.2002 р. має певні зміни відносно касаційної скарги

як процесуального документа. Насамперед, ст.322 ЦПК України зазначає не тільки зміст, але й форму касаційної скарги. Касаційна скарга, касаційне подання прокурора мають викладатися чітким машинописним текстом. Змінився також і зміст касаційної скарги: 1) назва суду, до якого подається скарга; 2) особа, яка подає скаргу, подання, її місце проживання або знаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку; 3) прокурор, який подав касаційне подання; 4) посилання на рішення, ухвалу, що оскаржується, та межі оскарження; 5) обґрунтування касаційної скарги, касаційного подання прокурора: назва закону, з порушенням якого постановлено рішення, ухвалу; в чому полягає порушення або неправильне його застосування та яке свідчить про те, що рішення чи ухвала постановлені в наслідок цього порушення; 6) прохання особи, яка подає скаргу, чи клопотання прокурора; 7) перелік письмових матеріалів, що додаються до скарги, апеляційного подання прокурора.

Касаційна скарга підписується особою, яка її подає, або її представником; касаційне подання прокурора – прокурором, що його подав. До касаційної скарги, поданої представником, додається довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо в справі немає такого документа. До касаційної скарги, касаційного подання прокурора додаються їх копії з додатковими матеріалами у кількості примірників відповідно до числа осіб, які брали участь у справі [7, с.151].

Цей ЦПК України діє до тепер, але 18 березня 2004 р. було прийнято нову редакцію ЦПК України, яка має певні зміни у формі і змісті касаційної скарги. Так, ст.326 нового ЦПК України зазначає, що касаційна скарга подається у письмовій формі. У ній повинно бути зазначено: 1) найменування суду, до якого подається скарга; 2) ім'я (найменування) особи, яка подає скаргу, її місце проживання або місце знаходження; 3) ім'я (найменування) осіб, які беруть участь у справі, їх місце проживання або місце знаходження; 4) рішення (ухвала), що оскаржується; 5) в чому полягає неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права; 6) клопотання особи, яка подає скаргу; 7) перелік письмових матеріалів, що додаються до скарги.

Касаційна скарга підписується особою, яка подає скаргу, або її представником. До касаційної скарги, поданої представником, повинна бути додана довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо в справі немає підтвердження такого повноваження. До касаційної скарги додаються копії скарги та доданих до неї матеріалів відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі.

Таким чином, невеликий історичний екскурс розвитку форми і змісту касаційної скарги уможливило висновок, що на усіх історичних етапах розвитку процесуального законодавства законодавець удосконалював норми, які регулювали зміст касаційної скарги, порядок її оформлення. Касаційна скарга є додатковою гарантією захисту суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів громадян, юридичних осіб і держави. У зв'язку з вище сказаним вважаємо за необхідне провести порівняльний аналіз форми і змісту касаційної скарги ЦПК України, який діє тепер, та нової редакції ЦПК України від 18.03.2004 р., з'ясувати у чому нова редакція ЦПК України краща за попередню, а в чому ні.

За правилами ст.323 ЦПК України (діючого) касаційна скарга, касаційне подання прокурора подається через суд першої інстанції, в якому знаходиться справа. За новою редакцією ст.327 ЦПК України касаційна скарга подається *безпосередньо* до суду касаційної інстанції, де вона реєструється і передається в порядку черговості судді – доповідачу, який протягом десятиденного строку з дня надходження скарги вирішує питання про прийняття касаційної скарги до розгляду касаційним судом. На нашу думку, нова редакція ЦПК України розкриває саму сутність касаційного провадження, оскільки ідея організації суду касаційної інстанції в суді першої інстанції прямо суперечить одній з ознак касації, згідно з якою справа з касаційної скарги повинна розглядатися вищим судом. Оскільки судді першої інстанції та касаційної інстанції працюють в одному трудовому колективі і під керівництвом одного голови суду, то ця обставина дає змогу мати сумнів особам, які беруть участь у справі, у безсторонності суддів, особливо при винесенні несприятливого рішення.

Таким чином, нова редакція ст.327 ЦПК України сприяє підвищенню довіри осіб, які беруть участь у справі, до судового рішення (ухвали), до самого суду, а також підвищить відповідальність самих суддів першої та апеляційної інстанції за винесення рішення.

Слід мати на увазі, що як діючою так і новою редакцією ЦПК України передбачена форма викладення касаційної скарги. Чинна редакція передбачає викладення касаційної скарги чітким машинописним текстом, а нова – подачу у письмовій формі. На нашу думку, повернення до письмової форми є демократичним і доступним для громадянина, але не слід забувати про те, що тоді не передбачені способи і технічні засоби, які можуть бути застосовані при складанні касаційної скарги, хоча нам відомо, що вона може бути виготовлена машинописним текстом чи написана від руки. Перевага машинописного тексту у тому, що ця форма викладення касаційної скарги робить текст цих документів зовні легкочитаним та розбірливим, а це полегшує роботу суддів з ознайомленням касаційної скарги.

Таким чином, положення “що касаційна скарга може подаватися як у письмовому так і машинописному тексті”, на нашу думку, є більш функціональним волевиявленням громадянина, оскільки дає змогу йому застосувати ту чи іншу форму викладення змісту касаційної скарги.

Насамперед текст скарги, подання має бути написаний грамотно, без орфографічних помилок з дотриманням стилістики офіційних документів. Але навряд чи доцільно нормативно зобов'язувати громадянина та їх представників, прокурора грамотно та вірно оформляти касаційну скаргу, подання згідно з формою судового діловодства; їм слід лише належно ставитися до складання тексту.

Касаційна скарга, яка не відповідає за формою судового діловодства вимогам цього процесуального документа, повинна підлягати поверненню.

На сучасному етапі розвитку цивільного процесу в Україні з'явилась необхідність з нових позицій підійти до інституту національної мови і правових гарантій його реалізації у судочинстві. Природа і особливості національної мови як правового інституту – це така узагальнена норма розпоряджень, котрі підлягають беззаперечному дотриманню і в свою чергу створюють умови для реалізації завдання судочинства в цілому, обумовлюють собою

основне начало процесу [8, с.51].

Інститут національної мови охоплює усі стадії цивільного процесу, носить самостійний характер, а також повинен встановлювати найбільш суттєві, головні, вихідні моменти у організації й діяльності суду. Ст.9 ЦПК України (діюча редакція – О.П.) закріплює правило, згідно з яким судочинство у суді здійснюється українською мовою або мовою більшості населення певної місцевості. Це, в свою чергу, цілком логічно передбачає складання касаційної скарги українською мовою або мовою більшості населення даної місцевості, хоча законодавець прямо не вказує на це у ЦПК України (діючої редакції). Ст.7 ЦПК України (нової редакції – О.П.) закріплює правило, згідно з яким судочинство здійснюється державною мовою, і передбачає положення, згідно з яким судові документи складаються державною мовою. Як діюча, так і нова редакція передбачає право осіб, які беруть участь у справі і не володіють або недостатньо володіють державною мовою, у порядку, встановленому Кодексом, робити заяви, давати пояснення, виступати в суді і заявляти клопотання рідною мовою або мовою, якою вони володіють, користуючись при цьому послугами перекладача в порядку, встановленому Кодексом.

На нашу думку, нова редакція цієї статті є більш продуктивною для суду, а також не виключає системи демократичних принципів цивільного процесу для громадянина та юридичної особи. Головним і важливим підсумком нової статті є те, що не потрібно з'ясовувати як для судді, так і для громадянина, на якій все ж таки мові слід викладати той чи інший документ, не проводити різниці щодо мови між судовим рішенням (яке є виразом волі держави) і касаційною скаргою (перевірка судового рішення). Таким чином, ст.7 ЦПК України (нової редакції – О.П.) формує неззаперечні правила, вони кваліфікуються як принцип мови судочинства, що застосовується на всіх стадіях цивільного процесу. Але виникає питання, на якій мові до касаційної скарги додаються нові письмові докази, копії з додатковими матеріалами, а якщо касаційна скарга подається представником – також довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо в справі немає такого документа.

Тому вважаємо, що в період утвердження державної мови у судочинстві цивільного процесу, необхідно доповнити п.2 ст.7 ЦПК України (нової редакції – О.П.) положенням, що документи, які додаються до справи, складаються українською мовою. Це, в свою чергу, повністю приведе письмову форму судових документів в належний, єдиний стан. Недотримання вимог, які пред'являються до письмової форми касаційної скарги, є підставою для повернення касаційної скарги, згідно зі ст.139 ЦПК України (діючої редакції – О.П.) і ст.121 ЦПК України (нової редакції – О.П.).

Крім встановленої форми, касаційна скарга передбачає ряд вимог, які стосуються її змісту.

Як діюча, так і нова редакція ЦПК України передбачає, що касаційна скарга повинна містити найменування суду, до якого вона подається. Така вимога цивільного процесуального закону не є надмірною формальністю. Вказівка на найменування суду у касаційній скарзі свідчить про позицію скаржника з приводу адресної спрямованості скарги. При відсутності найменування суду в тексті касаційної скарги суд не повинен визначати адресну спрямованість скарги лише за змістом цього документа,

де суперечить вимогам статті “Форма і зміст касаційної скарги”.

Як діючий, так новий ЦПК України передбачає, що у касаційній скарзі повинна бути вказана особа, яка подає скаргу, її місце проживання, або знаходження, це елементарні вимоги до адресної спрямованості особи, яка подає скаргу. Але у новій редакції, на відміну від діючої, відсутні такі елементи, як зазначення поштового індексу, номеру засобів зв'язку. Це, на нашу думку, тільки утруднює працю як судді – доповідача, так і працю канцелярії суду при висиланні матеріалів зі справи, а також утруднює елементарний зв'язок з особою, яка подає скаргу. Тому вважаємо, що ст.326 ЦПК України (нової редакції) повністю не розкриває адресної спрямованості особи, яка бере участь у справі. І тому, на нашу думку, необхідно п.2 ст.326 ЦПК України (нової редакції – О.П.) доповнити положенням, що у касаційній скарзі має бути зазначено: “ім'я (найменування) особи, яка подає скаргу, її місце проживання або місце знаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку”. Це ж було б доцільним і щодо осіб, які беруть участь у справі. Тому п.3 ст.326 ЦПК України (нової редакції – О.П.) слід доповнити положенням: “ім'я (найменування) осіб, які беруть участь у справі, їх місце проживання або знаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку”. Доповнивши і узаконивши ці два положення ст.326 ЦПК України (нової редакції – О.П.) у такому вигляді, ми певною мірою полегшимо роботу судді – доповідача та працю канцелярії суду при висиланні матеріалів зі справи, а також у осіб, які беруть участь зі справи, з'явиться відповідальність за повне і вірне оформлення своєї адреси. Таким чином (діюча редакція – О.П.) ст.322 ЦПК України щодо викладення адресної спрямованості особи, яка бере участь у справі, на нашу думку, є більш результативною для швидкого руху справи.

Пункт 4 ст.322 ЦПК України (діючої редакції – О.П.) містить посилання на рішення, ухвалу, що оскаржується, та межі оскарження. Згідно з цією редакцією суд переглядає справу в межах вимог і підстав касаційної скарги, подання. Загальні правила цих меж розгляду справи судом касаційної інстанції сформульовано у ст.320 та 333 ЦПК (діючої редакції) і полягають у наступному: суд касаційної інстанції перевіряє лише законність судових рішень, тобто правильність застосування норм матеріального та процесуального права; перевірка законності судових рішень здійснюється в межах доводів касаційної скарги (касаційного подання прокурора) і позовних вимог, заявлених в суді першої інстанції; перевірка законності судових рішень реалізується лише на підставі наявних у справі матеріалів; суд касаційної інстанції не вправі встановлювати або вважати доведеними обставини (факти), що не були встановлені в рішенні чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими; суд касаційної інстанції нових доказів не досліджує. Таким чином, під межами оскарження розгляду справи слід розуміти обсяг, в якому здійснюється перевірка судового рішення, ухвали. П.4 ст.326 ЦПК України (нової редакції – О.П.) містить положення: “рішення (ухвала), що оскаржується”. Це положення змінює концепцію касаційного суду, оскільки таким чином не є обмеженим доводами касаційної скарги обсягом розгляду справи. На нашу думку, це положення необхідно залишити у первісному ви-

гляді (діючої редакції – О.П.), оскільки воно не тільки не суперечить концепції касаційного оскарження, а й вказує на той обсяг вимог щодо меж оскарження, які суд застосовує при перевірці судового рішення, ухвали суду першої та апеляційної інстанції. Це, на нашу думку, дасть змогу скаргнику при поданні цього процесуального документа враховувати усі вимоги відносно справи, з'ясувати для себе межі розгляду даної справи та уявити наслідки перегляду цієї справи касаційним судом з дотриманням цих меж, які в свою чергу є зміненими ЦПК України нової редакції (ст.335 п.2,3).

Суд, який розглядає справу у касаційному порядку, повинен приділяти увагу фактичній стороні справи, однак лише через призму критеріїв законності ухваленого рішення – шляхом перевірки додержанням судом першої та апеляційної інстанцій норм матеріального і процесуального права, котрі встановлюють правила доказування, розподілу обов'язків доказування, належності й неприпустимості доказів; порядку збирання, надання і дослідження доказів [1, с.21].

Цей процесуальний документ повинен вказувати на те, у чому полягає неправильність рішення (ухвали) суду. Це питання має суто спрямований характер, оскільки зразу вказує на можливі недоліки з боку суду першої інстанції та апеляційної інстанції при вирішенні конкретної справи. Зміна п.5 ЦПК України (діючої редакції) на положення нової редакції, згідно з яким скаргник повинен вказати, в чому полягає неправильне застосування судом норм матеріального і процесуального права, на нашу думку, є стислим за формою та широким за змістом, оскільки відразу розкриває сутність перевірки судового рішення.

Процес відшукування правової норми для касаційного суду починається з викладення скаргником доводів щодо обставин справи та закону, який застосував суд першої та апеляційної інстанції, і в чому він вважає їх незаконними. Це дає змогу касаційному суду більш вірно уявити обставини справи. Законність судового рішення цілком залежить від правильного виявлення правової та матеріальної норми, яку суд застосував у судовому рішенні.

Право визначити прохання особи, яка подає скаргу, належить тільки скаргнику. Суд вищої інстанції не має права змінювати прохання касаційних вимог за своєю ініціативою. Навпаки, в обов'язки суду входить розгляд прохання особи, яка подає скаргу, з дотриманням закону і з тих підстав, які заявлені. Відсутність у касаційній скарзі матеріально – правових вимог чи правових підстав спричиняє повернення касаційної скарги.

Відсутність переліку письмових матеріалів, що додаються до скарги, касаційного подання не дає змоги здійснювати належний облік документів, які надходять на адресу суду з самою касаційною скаргою чи поданням прокурора. А це не дає цілковитої впевненості у факті їх передачі з касаційною скаргою чи поданням прокурора. Тому вважаємо, що доцільно було б доповнити п.7 ст.293 ЦПК України (діючої редакції) чи п.7 ст.326 ЦПК України (нової редакції – О.П.) положенням, “перелік письмових матеріалів, що додаються до скарги,(касаційного подання прокурора), завірених канцелярією суду”. Це, на нашу думку, полегшить роботу судді – доповідача, а також змусить канцелярію суду більш ретельно ставитись до своїх обов'язків.

Касаційна скарга підписується особою, яка її подає,

або її представником. Це положення у структурі змісту цього процесуального документа не є формальним, оскільки вказує на заінтересованість та належність цієї особи до даної справи. Для суду підпис касаційної скарги є гарантією відповідальності за викладені у цьому процесуальному документі процесуально – матеріальні вимоги, за юридичний та фактичний бік справи та за ті факти, які раніше були застосовані.

До касаційної скарги, поданої представником, повинна бути додана довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо в справі немає підтвердження такого повноваження. Особа, якій видана довіреність, зобов'язана особисто здійснювати ті дії, на які вона уповноважена.

Касаційна скарга чи подання подаються в суд з їх копіями та додатковими матеріалами у кількості примірників відповідно до числа осіб, які брали участь у справі. Зазначене правило дає можливість таким особам підготуватися до судового розгляду, визначити позицію щодо доводів, наведених в касації, викласти свої заперечення у письмовій формі. Ці заперечення за формою повинні відповідати формі та змісту касаційної скарги ст.322 ЦПК України (діючої редакції – О.П.) чи ст.326 ЦПК України (нової редакції – О.П.).

Проведений аналіз питань щодо форми та змісту касаційної скарги дозволяє зробити висновки, які допоможуть більш чітко з'ясувати правові вимоги до цього процесуального документа. Додержання процесуальної форми і змісту касаційної скарги є однією з обов'язкових вимог цивільно-процесуального законодавства, що забезпечує прийняття суддею – доповідачем скарги та порушення оскарження справи у касаційному суді. Належне оформлення касаційної скарги як за формою, так і за змістом служить перш за все інтересам скажника. Скажник повинен ясно і чітко формулювати свої вимоги відносно неправильного застосування судами нижчої інстанції норм матеріального права чи порушення норм процесуа-

льного права, а також представляти документи по справі.

Дослідження і вдосконалення у подальшому касаційної скарги як форми звернення до Верховного Суду України по перевірці законності рішення судів першої та другої інстанції має дуже велике значення для забезпечення охорони прав і свобод громадянина та юридичної особи. Подальше вдосконалення форми і змісту касаційної скарги зменшить недоліки у зверненні скажника до касаційного суду, що в свою чергу, полегшить працю суддів та підвищить довіру до Верховного Суду України з боку громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевчук П.І. Апеляційне і касаційне оскарження судових рішень // Адвокат. –2001. -№ 6. -С.9-25.
2. Тертишніков В.І. Оскарження та перевірка судових рішень в касаційному порядку. –Х.: Юрид. інститут, 1991. –22 с.
3. Грицанов А.С. Кассационное производство в советском гражданском процессе. –Томск: Изд-во Томского ун-та, 1980. –156 с.
4. Устав Гражданского судопроизводства. –Петроград, 1914. –447 с.
5. Гражданское процессуальное законодательство СССР и Союзных республик. –М.: Госюриздат, 1957. –495 с.
6. Гражданский процессуальный кодекс Украинской ССР. –Киев: Гос. изд-во полит. лит-ры УССР, 1964. –178 с.
7. Цивільний процесуальний кодекс України. –Х.: ТОВ. "Одіссей", 2002. –176 с.
8. Джафаркулиев М. Национальный язык и право. –Баку: Геджлик, 1990. –77 с.

Надійшла до редколегії 08.07.2004

ПЕРУНОВА Е.Н. ФОРМА И СОДЕРЖАНИЕ КАССАЦИОННОЙ ЖАЛОБЫ

Проведен сравнительный анализ исторического и юридического развития кассационной жалобы и порядка ее оформления; предложены новые положения ее усовершенствования.

PERUNOVA E.N. the FORM And CONTENTS of the CASSATION COMPLAINT

The comparative analysis of historical and legal development of the cassation complaint and about its registration is carried out; new positions of its improvement are offered.

УДК 34.03:631.95

Г.О. ПОНОМАРЕНКО, канд. пед. наук

В.В. МИРОНОВ, канд. екон. наук

Херсонський юридичний інститут НУВС

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВА ТА ЕКОЛОГІЧНА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ ЯК СКЛADOVA НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Розглянуто нормативно-правове супроводження питань зберігання та використання земельних ресурсів.

За Конституцією України земля є основним національним багатством і перебуває під особливою охороною